

מסורת הש"ס

א] ופסחים נח: כמדות קו: ב"ק ק"א. ז"מ טה. ונחמס קב. מנחות מט. תמיד כח"ל. ג] ופסחים נח"א. ג] מנ"ל: טוסף: עולה. ד] ונ"י רש"ש.

תורה אור השלם

1. והאש על המזבח תוקד בו לא תבדה ובער עליה להקריב עצים בבקר בבקר וערך עליה העלה והקטיר עליה חלבי השלמים: וקרא ר' ה 2. אלה מוגדי יי אשר תקראו אתם מקראי קדש להקריב אשה ל' עלה ומנחה וזבח ונסכים דבר יום ביומו: וקרא ר' ב לו 3. ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני יקוק תמיד מאת בני ישראל ברית עולם: וקרא ר' ח 4. והזבח הקטיר תחתי מבני יעשה אותה חק עולם ל' כליל הקטר:

ו קרא ר' טו 5 והיתה לאהרן ולבניו ואכלוהו במקום קדש יי קדש קדשים הוא לו מאשי ה' יי חק עולם: וקרא ר' ט 6 ואת הבבש השני תעשה בין הערבים כמנחת הבקר ובנסכו תעשה אשה ריח ניחח ל':

במדבר כח ח 7. ונסכו רביעת הדיק לבבש האחד בבקר השך נסך שבר ל':

במדבר כח ז

הגהות מהר"ב

גרשבורג

א] גמ' ת"ר ונסכי וכו' משל ערבים. י"ב דודאי מנחה ונסכים אלו אמרויהו קאי דהא תפשי תמריה וזאת הכנסה השני מעשה בין הערבים מנחת הבקר ונסכים וגו' אלא דלכסי כמיז הוא הכל לכנסה ה' לומר כל שיש למנחה א' מכן עקרי. וי"מ כמ"ש תוס' דג"ה רבי אומר וכו'. אלא דאז וזלי דיעדינן שפיר דשינין טעונין נסכים מקרא דמנחת הבקר ונסכים וזאת פליגי דרבנן סברי דההיא לכנסה ה' קאי אלנסכים וזאת הכנסה הנכנסה תעשה בין הערבים וממנו עשה הכמז עיקר וילמד שמחת משל ערבים ואש"י דמנחת מנחת הבקר ובנסכו משמע אדרבה דשל עולג נחל משל כקר ה"א: והוא אלוטריק לדרשה דר' יוחנן עלול מזה מה מנחת הבקר קטרת קודמת וכו' עכ"ל ש"י ועי"ש שהאריך עוד אצל א' נטון:

תוס' ישנים

ועוד מירי ה"ר יוסף פ"ל קושיא אחרונה מוכתב בהטירו את הנירות ולא כחכ המנחה משמע שיש כאן הפסקה. והדר יקשרנה. ואש"י דלעיל מקדים דישון להטעה. היינו משום דלאו מעשרין על המזבח הילכך נדרשין מקטן דבבקר בבקר נמי קאי עליה דכ"י. כקוטרים משום דלאו מעשרין. והקטרה מאחרתן משום דמשמע וסדר קטירנה. קטרת לאיברים בוי'. והוא כל מנתי (ולקדוח) כל מלי דתמיד אפילו לנס, דהא דם הוא עיקר עבודה ומכפר עדין. ועוד דא"כ כל יירות קדמי מאי עטמה ובמאי מפסין לה.

העולה עולה ראשונה. פי' הקוטרים היא מה ראשונה. ואין נראה [דמנח] לן דתמיד מיירי. ועל כן נראה כמו שפי' הקוטרים בבקר תמיד נשטן [ומ, ב] האומרה ראשונה בפירשת פינחס ששם מדר כל הקרבתו. וי"מ ראשונה שאין מוכנין המזב אלא במנחת של שחר. וי"מ דעולה ששאל מנדבר עולת תמיד הוא, ואין נראה דהא פלוגתא היא דליכא למנחן דלומר עולת ראיה הוא. העולה עולה ראשונה. ואש"י דהקטר אצרים ופדירם כל הילול קודם לתמיד. ופי' עבודה דימנח דלמנחול היא. ודישון מנח הפעמי תרומתו השדן מושטת פתח אהל מועד, תיפוק לי' ששחטן קודם תמיד וס' לה היו שוחטין תמיד עד שזיו שומעין קול שער הגדול שנפתח דמנחן נפסין. וי"ל שנסגרו דלתות ההיכל אחר שנשחט תמיד. אי נמי י"ל לא היו העולה דהכא אלא לנלוה דכאמרין בבקר התכלת [מנחות מט, ב] הילכך אלוטריק קרא דשלמים (ד'ספולין). מימה אמאי לא מפיק מקרא דמלמד עולת הבקר כדמפקינן מיניה בבקר כל התדיר (ונחמס דף פט, א) תמידין קודמין למוספין, וכי תימח דקרא דהכא מיירי בגדרים ונדבות דלא קדמי למנח של שחר ולא שמעין לכו מוספין. (ו) וקשה דהא בבקר התכלת [מוספין] מהשולה קדמי [תמידין] למוספין. ועוד קשה עד היא דכל התדיר מוקדמך בנוף [הנחול] קמא [ק"א]. (א) היא גזיזי עד שלא היא אשמו יא, מנחי מילי, אמר רבא דלמר קרא מלמד אל הכפורים, אמר ליה האוה מרננן לרבא אלא מלמד מלמד עלת הבקר אשר לעולת התמיד הכי נמי, והאמר רבא העולה עולה ראשונה, ואמאי לא אייתי קרא דמלמד עולת הבקר דמנחי' בבקר כל התדיר דמניה מוכח דתמידין קדמי. ואומר רביש דמהאיה קרא דפסק כל התדיר לא שמעין אלא עבודת הדס דתמידין קדמי למוספין דכמיז מלמד עולת הבקר אשר לעולת התמיד תעשו את אלה, תחס שפיות היינן [ונתרחן] הדס שזאז עיקר כפריה, הדס הקטרה שיהא כמזהב למעלה ממלמד עולת הבקר וכו' אמאי דקטריה קודמת למוספין דמנחי' וקטריהם אשז עולת דמיז וגו' ומנחתם וגו' מלמד עולת הבקר דהא מוכתב עולת הבקר דקטריה שיהא כמזהב למעלה ממלמד עולת הבקר דקטריה דמנחי' וקטריה דם המוספין. והוא אמאי דלאטריק קרא דעולה עולה ראשונה למנחין קטנות איירי תמיד להקטרת איירי המוספין, ולכסי מייתי ליה בהנחול קמא ובבקר התכלת דמיירי בבקטרה. מיזי במנחות היה לו להביא המשנה עם מילתא דרבא, אלא לפי שהמשנה הימה דיועה לכל (ו)א) הוצרך להביאה. והקשה ה"ר יעקב דאורליינש על מירוך רביש דהא בלאו קרא

אמר להם הממונה

פרק שלישי

יומא

לד.

ח"ל וערך עליה העולה וגו'. העולה משמעת מהא ראשונה דאי לאורוי בעלמא אמא שיקטירו עליה עולה ושלמים נכמז וערך עליה א: **עולה ומנחה.** להקריב אשה לה' עולה ומנחה וזבח ונסכים דבר יום ביומו (ויקרא כג) עולה ומנחה לימדך שמהא מנחת העולה אחר העולה מיד ולא יפסקין חזיתין

בין עולה למנחת התמיד: **שום מנחה.** הואיל וחזיתין אף הן מנחה והוקיעם הכמזב עם התמיד דכמיז זה ועל עציס בבקר בבקר סולת למנחה תמיד ז' אף היא תהא סמוכה לתמיד אחר מנחת נסכים דכמיז עולה ומנחה: **וזב ונסכים.** למדנו שלא יפסקין קרבן אחר בין וזב ונסכים: **תנאי היא.** רבי ישמעאל ורבי עקיבא פליגי רבי בשפסחים בבקר תמיד נשטן (דף נח, ב): **ציוס.** ציוס השבת יערכנו (ויקרא כד) ולשון ציוס משמע צאור עזוס היום ולא בבקר: **חוקה חוקה.** בחזיתין כמיזנס (ו) חק עולם לה' כליל תקטר ובזיזין כמיז (שס דף קדש קדשים הוא לו מאשי ה' חק עולם ואכלוה מילתא קאי וגמרין מיניה שמקדים למוספין בחזיתין: **וליגמרה לנולה מילסא.** להקדימן אף לנסכים: **אי רבנן.** דלמרי צפ' קמא (דף טו.) בבקטרת מפסיק להטבת נרות: **בין דס לנרוס מינעי ליה.** בין עבודת הדס לעבודת הנרות קודם ליה לאוממה כרבנן: **ובסידרא לא קא מיירי.** לא דק: **בין איברים לנסכים.** למנחת נסכים: **מנחת הבקר.** מהא מנחת ערב: **מה מנחה הבקר.** מהא מאחרת לקטורת שהרי אף איברים מאחרים לה: **אף מנחה הערב.** קטורת קודמת לה: **מי כמיז כאיברי הבקר.** כן יהיה איברי הערב ומידוק מינה מה איברי הבקר מאחרים לקטורת ואף איברי הערב מאחרים לה: **כמנחת הבקר.** מהא מנחת הערב: **ולא כאיברי הבקר.** איברי הערב: **ונסכו רביעיט היין לכנש האחד.** גבי תמידין כמיז ולימד על האחד שטעון נסכים ומינה האחד הוא של ערביט דהא מיניה סליק דכמיז לעיל מיניה וזאת הכנש השני תעשה בין הערבים ועשירית האיפה סולת וגו' עולת תמיד העשויה וגו' ונסכו רביעיט היין: **ילמד שמחים משל ערבים.** מה זה טעון נסכים אף זה טעון נסכים:

קודמין למוספין תיפוק ליה דבתמידין כמיז בבקר ובמוספין כמיז ציוס ויוקדם דבר שנאמר זו בבקר לדבר שנאמר זו ציוס ואמרי' נמי מוספין בשש ואז אינו צקר וי"ל דאי לאו קרא דעולה היינו מאחרין הקטרת התמיד עד אחר הקטרת המוסף כדמשמע בהגזל קמא (ב"ק דף ק"א). מדכמיז מלמד ומעשה בבקר הוה מוקמינן ליה לעבודת דס אצל קשה עדיין כיון דכמיז העולה לאפוקי מההיא סברה למה לי קרא דמלמד לאשמועינן דתמיד קודמת למוספין בעבודת דס תיפוק ליה מדכמיז בבקר בתמיד ובמוספין ציוס וי"ל דלאטריק מלמד למיגמר בעלמא דבכל מקום מדיר ושאינו מדיר קודם דמאי טעמא כחז אשר לעולת התמיד פשיטא דעולת הבקר היא עולת התמיד אלא טעמא קא יהיז קרא למילתיה מאי טעמא אמרי לן מלמד עולת הבקר שהיא תקדום לפי שהיא עולת התמיד וכל דבר שהוא מדיר קודם לדבר שאינו מדיר כן זה משמע צפ' כל התדיר דגמר מהכא בכל דוכתא דקמני כל התדיר מחזירו קודם כו' עד שנאמר מלמד: **העולה עולה ראשונה.** י"מ שהיא עולת התמיד שכתובה ראשונה לכל הקרבתו בצרפת פינחס אי נמי קסבר עולה שהקריבו אבותינו לפני הר סיני עולת תמיד הואי והיא הימה ראשונה לכל הקרבתו ליצור ופלוגתא היא צפ"ק דחגיגה (דף ו.) דליכא למ"ד עולת תמיד הוה ואיכא למ"ד עולת ראייה הוה (וע' תוס' ז"מ נח, ב): **חבירתין** לנסכים שום מנחה. הא דלא קאמר טעמא משום דבחזיתים כמיז מתחילה בבקר משום דנסכים כמיז נמי בבקר כמנחת הבקר ובנסכו (במדבר כח):

נסכים למוספין וזה ונסכים. מימה לי אמאי לא קאמר טעמא ויוקדם דבר שנאמר זו בבקר לדבר שנאמר זו ציוס וכלאו הכי אינטריק קרא לזבח ונסכים לדרשא אחריטי בבקר התודה (מנחות דף עט.) אין הנסכים מתקדשין אלא בשחיטת הזבח שנאמר וזבח ונסכים ליה מנחא קרא כדי לישש אותו אפי' למאן דלמר בזיזין קודמין למוספין אש"י דהכא כמיז ציוס וזכא כמיז תרי ציוס וזכא דלא משמע ליה ציוס לאחר להכי מייתי קרא דזבח ונסכים אין להקשות מנחן דמנחה קודמת לנסכים אי משום דכמיז עולה ביניה אימא דנסכים קודמין למנחה דכמיז וזבח ונסכים דהא לא קמא דבכל דוכתא כמיז מנחה צרישא ואח"כ נסכים וזההוא קרא גופיה כמיז מנחה צרישא דכמיז עולה ומנחה וזבח ונסכים:

לעולם רבנן דיא.

הא דלא קאמר אי בעית אימא רבנן אי בעית אימא אלא שאלו ובסידרא לא קא מיירי י"ל משום דרישא דלא כאכא שאלו דקמני ונכנס להקטיר קטורת ולהטיעו הנרות כדלמר צפ"ק (דף י:):

העולה עולה ראשונה. מימה למה לי קרא תיפוק ליה ממלמד עולת הבקר אשר לעולת התמיד דנפקא לן מיניה בבקר כל התדיר (ונחמס דף פט.) כל התדיר מחזירו קודם את חזירו וכי תימא דההוא למוספין והאי לנדרים ונדבות ולריכי דמוספין [קדוה] להם זמן ונדרים ונדבות שכיחי בכל יום והא בבקר התכלת (מנחות דף מט.) מייתי לקרא דהעולה בתמידין קודמין למוספין דקאמר היכי דמי הא דמנח הממידין אין מעשנין המוספין אלימא דאית ליה ולקדם והתניא העולה כו' ועוד קשה טפי דכס"פ הגזל קמא (ב"ק דף ק"א). דרש מדכמיז (במדבר ה) מלמד אל הכפורים מכלל דכסף צרישא ופריך אלא מעתה מלמד עולת הבקר מכלל דמוספין צרישא והתניא העולה וכו' הוה ליה למיפרך ממנחי' דכל התדיר (ונחמס דף פט.) דלדרכה ממלמד גופיה דרשין איפכא וליכא למימר נמי דלאטריק מלמד לצבור שאין להם תמידין ומוספין אלא כדי אחד מהם דהא ממנחי' דכל התדיר לא איירי כולה אלא בלוקדם דומיא דדס תחלת קודם לדס עולה דדמי החס צדעה וליכא למימר נמי חז' למזוה וחד לעכז דעיכוזא ליכא כדלמר בבקר התכלת (מנחות דף מט.) וי"ל דהעולה עולה ראשונה להקדמה דהקטרה דקרא בבקטרה איירי וקרא דמלמד להקדמת שחיטת שמשו דאם אלה בעשיית דס איירי והשתא תימא דמייתי צפ' התכל' (ג"י טז) מהעולה לאשמעי' בבקטרה דלא תנן צפ' כל התדיר (ונחמס דף פח.) דתמיד קודם אי נמי משום הוה ס"ד דמקשה שהוא מעכב הלכך

פריך מבזיימא דלשון שלא יהיה דבר קודם משמע טפי עיכוזא מלינשא דמנחי' דכל התדיר וינחא נמי דלא מייתי בהגזל קמא מההיא דכל התדיר לאוכולס עול מלמד אל הכפורים דלא הוין כסף צרישא דליכא למימר לעולם כסף צרישא וזכר אל כסדר שנכתבו בצרפת אלא בכל התדיר איירי בעשיית דס וי"ק קרא מלמד עולת הבקר שעשייתם עבודת הדס כבר תעשו את אלה אצל הקטרה דכמיז מקמי קרא דמלמד תהא קודם התמיד דכולי קראי דקמיה דהקטרה משמע' דכמיז זהו (במדבר כח) אשה ריח ניחוח להכי אכטריק לאיתויי העולה דאפילו דהקטרה תמיד קודם אש"י דהקטר מוספין כמיז צרישא אפ"ה תמיד קודם הכא נמי תימא דאש"י דכסף כמיז צרישא אל הכפורים קדים מינה מימה למה לי קרא דהעולה דמלמד לאשמעינן דתמידין עולה שחזר תמיד הואי והיא הימה ראשונה לכל הקרבתו ליצור ופלוגתא היא צפ"ק דחגיגה (דף ו.) דליכא למ"ד עולת תמיד הוה ואיכא למ"ד עולת ראייה הוה (וע' תוס' ז"מ נח, ב): **חבירתין** לנסכים שום מנחה. הא דלא קאמר טעמא משום דבחזיתים כמיז מתחילה בבקר משום דנסכים כמיז נמי בבקר כמנחת הבקר ובנסכו (במדבר כח):

פריך מבזיימא דלשון שלא יהיה דבר קודם משמע טפי עיכוזא מלינשא דמנחי' דכל התדיר וינחא נמי דלא מייתי בהגזל קמא מההיא דכל התדיר לאוכולס עול מלמד אל הכפורים דלא הוין כסף צרישא דליכא למימר לעולם כסף צרישא וזכר אל כסדר שנכתבו בצרפת אלא בכל התדיר איירי בעשיית דס וי"ק קרא מלמד עולת הבקר שעשייתם עבודת הדס כבר תעשו את אלה אצל הקטרה דכמיז מקמי קרא דמלמד תהא קודם התמיד דכולי קראי דקמיה דהקטרה משמע' דכמיז זהו (במדבר כח) אשה ריח ניחוח להכי אכטריק לאיתויי העולה דאפילו דהקטרה תמיד קודם אש"י דהקטר מוספין כמיז צרישא אפ"ה תמיד קודם הכא נמי תימא דאש"י דכסף כמיז צרישא אל הכפורים קדים מינה מימה למה לי קרא דהעולה דמלמד לאשמעינן דתמידין עולה שחזר תמיד הואי והיא הימה ראשונה לכל הקרבתו ליצור ופלוגתא היא צפ"ק דחגיגה (דף ו.) דליכא למ"ד עולת תמיד הוה ואיכא למ"ד עולת ראייה הוה (וע' תוס' ז"מ נח, ב): **חבירתין** לנסכים שום מנחה. הא דלא קאמר טעמא משום דבחזיתים כמיז מתחילה בבקר משום דנסכים כמיז נמי בבקר כמנחת הבקר ובנסכו (במדבר כח):

נסכים למוספין וזה ונסכים. מימה לי אמאי לא קאמר טעמא ויוקדם דבר שנאמר זו בבקר לדבר שנאמר זו ציוס וכלאו הכי אינטריק קרא לזבח ונסכים לדרשא אחריטי בבקר התודה (מנחות דף עט.) אין הנסכים מתקדשין אלא בשחיטת הזבח שנאמר וזבח ונסכים ליה מנחא קרא כדי לישש אותו אפי' למאן דלמר בזיזין קודמין למוספין אש"י דהכא כמיז ציוס וזכא כמיז תרי ציוס וזכא דלא משמע ליה ציוס לאחר להכי מייתי קרא דזבח ונסכים אין להקשות מנחן דמנחה קודמת לנסכים אי משום דכמיז עולה ביניה אימא דנסכים קודמין למנחה דכמיז וזבח ונסכים דהא לא קמא דבכל דוכתא כמיז מנחה צרישא ואח"כ נסכים וזההוא קרא גופיה כמיז מנחה צרישא דכמיז עולה ומנחה וזבח ונסכים:

לעולם רבנן דיא. הא דלא קאמר אי בעית אימא רבנן אי בעית אימא אלא שאלו ובסידרא לא קא מיירי י"ל משום דרישא דלא כאכא שאלו דקמני ונכנס להקטיר קטורת ולהטיעו הנרות כדלמר צפ"ק (דף י:):

רבי

אברין לנסכין, גמר מן הקטורת של שחר, מה הקטורת של שחר כתיב בח בבקר בהיטיבו את הנרות וקטירנה, הנה בבקר בבקר קטירי ואחר הקטורת התמיד ומנחתו ונסכו, כך תמיד של בין הערבים אחר הקטורת נפסין, ואקשינן כיין שבהה למד תמיד של בין הערבים מתמיד של שחר, למדו אותו לכל דבר ותהיה הקטורת קודמת לאיברים. ודחינן מי כתיב כאיברי הבקר, [במנחת הבקר] ובנסכו כתיב, למנחה ולנסך הקישור ולא לאיברים. ת"י ונסכו רביעיטי הדין יין

עין מושפט נר מצוה

לג א מיי פ"א מהל' תמידין הלכה ג:
לד ב מיי פ"ו מהל' תמידין הלכה ג: ונ"פ"ד הלכה יא:]

מוסף רש"י

ת"ל וערך עליה העולה. כמר ובער עליה הכסן כמיז, דהוא קידור מערבה (פסחים נח). העולה היא עולה ראשונה, מלמד כמיז וערך עליה עולה, אלא העולה, הכי קאמר וערך עליה מיד העולה המסונה האומרה מתלה לכל העולות, והיינו עולת תמיד דפרשת קריננת (צפ"י פסח) דקרינן תמיד כמיז צרישא (פסחים שס, שס) ובעי"א כתרבות קו. וחבשים (ק). אלו: העולה משמעת העולה מהא ראשונה לכל הקרינות (מנחות טט.) אלו: ה' ימורה דרש' (ב"מ נח, ב) לביזיין. היא לנחה המנוחה בשני בימים על שמי מעשרתם של לם הפנים, ובשבת היו מתקלן הישנה ומסדרין את המשה דכמיז (ויקרא כד) ציוס השבת יערכנו, ומקטיר הבזיזין וכן ממירין להלם לאכלת כהנים דכמיז (שס) והיה ללנס לאכרה ומולקין להלם מיד (פסחים נח). מוספין קודמין לביזיין, לטולק בזיזין והקטרמן (שס).

רבנו הגנאל

שנאמר וערך עליה העולה, ואמר רבא העולה בלשון ידוע כי היא עולה ראשונה. מנחה לחביתין שנאמר עולה ומנחה אחר העולה מנחה. חביתין לנסכין, פיר' מצאנו שהמנחה קודמת לנסכין שנאמר עולה ומנחה וזבח ונסכים, והחביתין אש"י שאינם מנחת זבח הן מנחת כהן, שנאמר על מחבת בשמן לפיכך אמר כל ששם מנחה עליה קודמת לנסכים, נסכין למוספין, שנאמר וזבח ונסכים, כלומר התמיד ונענו נסכים ואחריו המוספין קודמין לביזיין דאש"י דאיכא למימר לביזין גמיר חק חק מן החביתין, כתיב בביזיין קדש קדשים הוא (לה) [ולן] מאשי חק עולם, וכתבי בחביתין והחן המשיח תחתיו מכניו עולם יעשה אותה חק עולם לה' כליל, כשם שקודמין החביתין למוספין כן קודמין לביזיין, כיון דכתבי בביזיין קדש ביום השבת ביום השבת, ובמוספין אינו כתיב אלא ביום השבת פסע אחת, אהני ביום שכתב בביזיין לאחר. קטרת של שחר יהיה קריבה בין דס לאיברים כו'. אקובנא לרבנן כדנתן כל שבעת הימים הוא וזרק את הדם ומקטיר את הקטורת ומטיח את הנרות. הנה הקטורת בין דס לנרות, ומתניחין דההוא לא דדקדק לשמורת על הכרז, והוא דאבא שאלו פשוטה היא כדמסדר המוכרבה אביי משמא דמסר אליבא דאבא שאלו. ותני נרות קודמין לקטורת וקטורת קודמת לאברים הנה הקטרת בין נרות לאיברים. וקטורת של בין הערבים קריבה בין

(ה) לפענו חרי' ארי' וקולא פוסע על ושל מוספין כל היום. ועיין ש"י.